

22. Suffian, S., de Leon Barido, D. P., & Singh, P. (2017). Temperature and humidity dependence for household- and city-wide electricity demand prediction in Managua, Nicaragua doi:10.1007/978-3-319-67585-5_70

ДІАЛЕКТИКА ВЗАЄМОЗВ'ЯЗКУ ГЕОГРАФІЧНОГО І СОЦІОКУЛЬТУРНОГО ПРОСТІР У РОЗВИТКУ МІСТА

Байструк О. В., студентка 4 курсу гр. ГКЗ Навчально-науковий інститут будівельної та цивільної інженерії

Радіонова Л. О., доц., канд. філос. наук, доцент кафедри філософії і політології

*Харківський національний університет міського господарства
імені О. М. Бекетова, Харків, Україна*

Актуальність дослідження соціокультурного простору міста, його структури, а також специфіки та перспектив розвитку визначена як фундаментальними теоретичними питаннями, так і завданнями, що висуваються конкретно-науковим аналізом сучасних соціокультурних процесів та практик. Соціокультурний розвиток міста відбувається як під впливом довкілля, і під впливом внутрішніх закономірностей розвитку самого міста.

Погляд на місто з погляду просторової парадигми дає можливість сприймати багато його складових абсолютно по-новому, виявляти раніше не зазначені залежності та взаємозв'язки. Наприклад, зв'язок між географічними даностями (фізичними, матеріальними, речовими) та соціокультурними феноменами (уявними, духовними, символічними). Геокультурну, тобто синтез фізичного та семантичного просторів, що становить міського простору розглядають такі дослідники, як Д. Н. Замятін, Ю. А. Веденін, В. Л. Каганський.

У географії міський простір є ключовим об'єктом вивчення з методологічної особливості цієї дисципліни – географічна наука вивчає природу і структуру земної поверхні, невід'ємною частиною якої є міське поселення. За іронічним висловом урбаніста В. Л. Глазичова, слово «місто» вживають усі, але тільки географи точно знають, що вони при цьому мають на увазі – у них є карта, на карті стоїть крапка, і поряд – напис «місто» [1].

Географія вивчає результати розміщення та просторову організацію артефактів та природних об'єктів на Землі. Це дозволяє поєднувати всі географічні науки, які вивчають як закони природи, так і закони функціонування господарства та суспільства. Предметом дослідження є територіальні системи: міські агломерації, транспортні системи, промислові райони та ін – в економічній географії; кліматичні зони, особливості рельєфу та ін. – у фізичній географії.

В рамках географічного підходу можна спостерігати два основні дослідницькі напрями, які можуть бути використані стосовно аналізу міського простору: фізичний (тобто природний); економічне (тобто господарське).

Основною метою географічних наук є виявлення характеру взаємодії між людським суспільством та географічним середовищем, щоб знайти шляхи раціональної територіальної організації суспільства та природокористування. Така дихотомія «природне – штучне» реалізується у місті.

Класичний опис міста як геосистеми починається з визначення його фізичного положення на поверхні Землі. Найбільш важливими та актуальними характеристиками в даному випадку є координати та місцезнаходження об'єкта – довгота та широта, географічний пояс, висотна зональність. Маючи подібні дані, дослідник вибудовує фізико-географічну модель міського простору, яка включає: кліматичні особливості регіону, специфіку рельєфу та ландшафту, рівень сонячної радіації, характер ґрунтового покриву і т. д. прогнозує. Дослідник може з великою часткою ймовірності виявити і пояснити логіку розвитку цього просторового феномена як економічну чи геополітичну одиницю.

Фізична географія дозволяє планувати та розвивати не лише модель міста, а й загалом модель народного господарства. Як зазначають Г. В. Стадник і Л. О. Радіонова, у цьому контексті можемо з великою ймовірністю припустити, яке промислове та сільськогосподарське виробництво в міській геосистемі, отже, це може бути місто з високою часткою, наприклад, металургійного виробництва або сільського господарства [2]. Очевидно, що людина розвиватиме те, що надала їй природа через положення того чи іншого міста на земній поверхні.

Фізична географія пояснює роль того чи іншого міста в соціально-політичній системі, яка може будуватися виходячи з особливостей його положення на земній поверхні (місто-порт, транзитне місто), специфіки геологічної та ґрунтової структури земної поверхні, на якій воно розташоване (ресурсне місто).

Евристичне об'єднання двох дискурсів – географічного та соціокультурного – призвело до появи якісно нового – геокультурного. В даному випадку ми можемо говорити про геокультурний простір – ціннісно маркований географічний образ фізичного простору, опосередкований культурою. Таким чином, розвиток міста є результатом дії двох факторів – природного (природного) та соціокультурного. Кожна культура створює і має репрезентативні образи географічного простору; це її неосяжна риса. На традиційний фізико-географічний простір накладаються численні «шари», різних за своїм походженням, структурами та способами функціонування. І таким чином людина бачить не «безликий рельєф», а простір, що «увібрав» увесь досвід і зміст культури, який дослідники називають географічним чином або геокультурною. Кожне місце без винятку має географічний образ, опосередкований культурою. Оскільки культурі властива міфотворчість, т. е. створення безлічі уявлень, то в одного й того місця може бути кілька географічних образів. Таким чином, простір міста як місце проживання людини та розвитку суспільства – складається не просто з реальних об'єктів, що спостерігаються, а є ментальним і міфічним уявленням. Отже, місто є складним геокультурним чином.

Таким чином, було б доречним говорити вже не просто про «фізичний простір», а про «культурний ландшафт» (нім. «Landschaft», вид місцевості, від Land – земля і schaft – суфікс, що виражає взаємозв'язок, взаємозалежність).

Якщо в класичній географії поняття «ландшафту» визначалося через «особливості, образи та структура специфічної географічної території, що включає біологічний склад, фізичне докільля та антропогенні, або соціальні системи» [3], то в даний час це поняття включає – поряд із природними компонентами та результатами природоперетворювальної діяльності людини – також об'єкти матеріальної та духовної культури. А в документах ЮНЕСКО культурний ландшафт розуміється як результат спільної творчості людини та природи. Культурний ландшафт ілюструє процеси еволюції суспільства під впливом умов природного середовища та соціальних, економічних та культурних процесів.

Відмінність між природним (фізичним) і культурним ландшафтом можна уявити у вигляді зіставлення просторових категорій. Так у класичній географії, фізичний ландшафт можна представити у вигляді тривимірної конструкції, що має параметри висоти, довжини, ширини. Культурний ландшафт – чотиривимірний феномен, де крім трьох найважливіших складових – довжини, ширини та висоти, є четверта «невидима» – смислова. Також можна сказати, що ландшафт стає феноменом культури з накопиченням у ньому так званих «неентропійних властивостей» – ознак структурованості, освоєності («одомашнювання»), осмисленості простору. Таким чином, «культурний ландшафт» – не просто прагматично освоєний людиною простір, але переважно ціннісна категорія.

Література:

1. Глазычев, В. Л. Представление о городе и технологии управления средовым развитием. Типология городов.
URL : https://www.glazychev.ru/courses/1998-10-30_predstavlenie_o_gorode.htm
2. Стадник Г. В., Радіонова Л. О. Модель управління малим містом України: виклики сучасності / Інфраструктура ринку. Випуск 28. 2019. URL : http://www.market-infr.od.ua/journals/2019/28_2019_ukr/6.pdf
3. Пузаченко, Ю. Г. Разнообразие ландшафта и методы его измерения / География и мониторинг биоразнообразия. М. 2002. Разд. 2. С. 145-302.

БАР'ЄРИ НА ШЛЯХУ ДО ЦИФРОВІЗАЦІЇ ЕКОНОМІКИ

Бардиш Н. С., студентка 4 курсу факультету біотехнології і біотехніки

Ткаченко Т. П., к.е.н., доцент кафедри економіки і підприємництва

Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»

Потреба в цифровізації економіки обумовлена настанням шостого технологічного укладу та активним розвитком ІТ-технологій. Цифровізація